

Rhif ymchwil gymdeithasol: 129/2025

Dyddiad cyhoeddi: 17/12/2025

Gwerthusiad o gyllid cynllun peilot Model Ysgolion Rhithwir yng Nghymru

Crynodeb Gweithredol

1. Cefndir

Lansiodd Llywodraeth Cymru gynllun peilot Model Ysgolion Rhithwir yn 2021, fel rhan o'i hymrwymiad i wella'r canlyniadau addysgol ar gyfer plant sy'n derbyn gofal a phlant sydd â phrofiad o ofal. Cafodd y gwaith o ddatblygu'r rhaglen beilot ei lywio gan astudiaethau blaenorol, a gynhaliwyd gan [Syr Alasdair Macdonald](#) ac [IFF Research ac OB3](#).

Ym mis Mawrth 2024, comisiynodd Llywodraeth Cymru Miller Research mewn partneriaeth ag OB3 Research a Plant yng Nghymru, i gynnal gwerthusiad annibynnol o gyllid cynllun peilot y Model Ysgolion Rhithwir (VSM). Nod yr ymchwil oedd asesu a chymharu'r ffyrdd y defnyddiwyd y cyllid VSM gan awdurdodau lleol a oedd yn cymryd rhan yn y cynllun peilot i gefnogi plant sy'n derbyn gofal^[troednodyn 1], a phennu effeithiau cynnar y cyllid. Roedd y gwerthusiad hefyd yn archwilio'r dulliau o

[1] Mae plant sy'n derbyn gofal (CLA) wedi disodli'r term "plant mewn gofal" (LAC) yn y blynyddoedd diwethaf yng Nghymru ac mae'n cyfeirio at blant o dan 18 oed sy'n derbyn gofal gan awdurdodau lleol. Plant sydd â phrofiad o ofal yw'r rhai sydd naill ai'n derbyn gofal gan y wladwriaeth o dan ddeddfwriaeth genedlaethol Cymru neu a arferai dderbyn gofal gan y wladwriaeth. Mae hyn yn cynnwys plant wedi'u mabwysiadu. Yng nghyfraith Cymru, maent yn cael eu diffinio fel plant sy'n derbyn gofal neu'r rhai sy'n gadael gofal. Ar gyfer amrywiaeth o faterion, mae'r holl gynlluniau peilot VSM wedi canolbwyntio'n bennaf ar CLA ac felly defnyddir y term hwn drwy gydol yr adroddiad hwn ac eithrio mewn achosion lle cyfeirir yn benodol at blant sydd â phrofiad o ofal neu'r rhai sy'n gadael gofal.

gefnogi plant sy'n derbyn gofal a ddefnyddiwyd gan awdurdodau lleol nad oeddent yn cymryd rhan yn y cynllun peilot VSM ac yn cymharu'r dulliau hyn â'r dulliau a ddefnyddiwyd mewn awdurdodau lleol yn y cynllun peilot.

Prif bwrpas y gwerthusiad oedd:

- Sefydlu pa ddulliau gweithredu y mae pob awdurdod lleol sy'n derbyn cyllid VSM wedi'u rhoi ar waith, a sut roedd eu dull gweithredu'n cyd-fynd ag egwyddorion ac elfennau VSM.
- Cymharu natur ac effeithiolrwydd y dulliau a ddefnyddid gan awdurdodau lleol nad oeddent yn cael yr arian peilot, â'r rhai a roddwyd ar waith gan awdurdodau lleol yn y cynllun peilot.
- Archwilio effeithiau tymor byr a thymor hir disgwyledig y dulliau gweithredu a fabwysiadwyd gan awdurdodau lleol peilot ar randdeiliaid allweddol ^[troednodyn2] - gan gynnwys ar blant sy'n derbyn gofal mewn addysg.
- Deall barn plant sy'n derbyn gofal.

Bwriad canfyddiadau'r gwerthusiad yw llywio penderfyniadau Llywodraeth Cymru ynghylch a yw'r VSM yn fodel ymarferol o gymorth integredig i blant sy'n derbyn gofal yng Nghymru ac a ddylid ei gyflwyno ledled Cymru. Gellir defnyddio'r canfyddiadau hefyd i lywio polisi ehangach Llywodraeth Cymru sy'n ymwneud â gwella canlyniadau plant sy'n derbyn gofal mewn addysg.

2. Dull

Er mwyn bodloni gofynion y briff ac ateb y cwestiynau ymchwil hyn, defnyddiodd y gwerthusiad ddull Damcaniaeth Newid yn seiliedig ar [Lyfr Magenta Trysorlys EF](#) gan archwilio:

- mewnbynnau (h.y.: nodau ac amcanion polisi'r VSM, adnoddau, sgiliau ac ati)
- gweithgareddau (e.e.: datblygu arferion newydd/gwell sy'n canolbwyntio ar yr unigolyn ifanc, rhannu data rhwng rhanddeiliaid, trefniadau rheoli a monitro ac ati).

[2] Plant sydd â phrofiad o ofal (gan gynnwys plant wedi'u mabwysiadu), rhieni sy'n mabwysiadu a gofawyr maeth, arweinwyr ac athrawon ysgolion, swyddogion arweiniol awdurdodau lleol, swyddogion ehangach awdurdodau lleol, swyddogion Consortia Rhanbarthol, a gweithwyr cymdeithasol.

- effeithiau (h.y. canlyniadau tymor byr a thymor canolig fel presenoldeb gwell yn yr ysgol a mwy o hunan-barch ymysg plant sy'n derbyn gofal yn ogystal â chyfraniad at effeithiau tymor hwy, e.e.: cyrchfannau ôl-addysg gwell).

Roedd y dull gwerthuso yn cynnwys 2 gam o ymchwil ansoddol, sylfaenol. Defnyddiwyd dulliau ansoddol o ystyried ystod a chymhlethdod y dulliau a ddefnyddiwyd i gefnogi plant sy'n derbyn gofal mewn addysg, a oedd yn cael eu cyflwyno mewn amrywiaeth o gyd-destunau gwahanol.

Roedd cam cyntaf y gwaith maes yn cynnwys cyfweiliadau gyda'r arweinydd mwyaf priodol ar addysg plant sy'n derbyn gofal ym mhob un o'r 22 awdurdod lleol, er enghraifft Cydgysylltydd Addysg Plant sy'n Derbyn Gofal neu Bennaeth Ysgol Rithwir (lle'r oedd y rhain yn bodoli). ^[troednodyn 3] Nod y cyfweiliadau hyn oedd cael dealltwriaeth fanwl o'r canlynol:

- y ffordd y defnyddiwyd arian y cynllun peilot, a chyd-destun ei ddarparu (yn achos awdurdodau lleol yn y cynllun peilot)
- y dull presennol o gefnogi plant sy'n derbyn gofal mewn addysg (yn achos awdurdodau lleol nad oeddent yn rhan o'r cynllun peilot).
- capasiti yn yr awdurdod lleol i gymryd rhan yn ail gam y gwaith maes.

Roedd ail gam yr ymchwil yn cynnwys cyfweiliadau ag amrywiaeth o wahanol randdeiliaid mewn sampl o awdurdodau lleol peilot a rhai nad oeddent yn rhan o'r cynllun peilot. Roedd y rhanddeiliaid yn cynnwys plant a phobl ifanc â phrofiad o ofal. Roedd y sampl o awdurdodau lleol ar gyfer y gwaith maes manwl hwn yn cynnwys trawstoriad ledled Cymru, cymysgedd o boblogaethau trefol/gwledig, gwahanol lefelau o amddifadedd, ac ardaloedd â niferoedd uchel ac isel o blant sy'n derbyn gofal. Roedd yr awdurdodau peilot a gynhwyswyd yn y sampl manwl (8 allan o 11) yn cwmpasu pob un o'r gwahanol ffyrdd y defnyddiwyd cyllid y cynllun peilot.

Canfyddiadau ynghylch defnyddio cyllid

Mae'r gwerthusiad yn nodi pedwar model gwahanol a fabwysiadwyd ar draws yr 13 awdurdod lleol peilot, yn benodol:

- pedwar awdurdod lleol a greodd bennaeth ysgol rithwir (VSH) neu rôl strategol gyfatebol

[3] Roedd hyn yn cynnwys ardaloedd peilot a benododd VSH/rôl strategol gyfatebol fel rhan o beilot VSM (4), ardaloedd peilot a oedd eisoes â VSH cyn y cynllun peilot (1) ac ardaloedd nad oeddent yn rhan o'r cynllun peilot a oedd â VSH (1).

- pedwar awdurdod lleol a greodd swyddi gweithredol i gyflawni amrywiaeth o swyddogaethau, gan gynnwys darparu hyfforddiant i ymarferwyr ysgolion, creu a chynnal system ddata newydd a darparu cymorth yn uniongyrchol i blant sy'n derbyn gofal
- tri awdurdod lleol a fuddsoddodd mewn system Cynllun Addysg Personol electronig (ePEP) (mewn dau o'r awdurdodau lleol hyn, aeth cyllid Blwyddyn 2 ar gyfer rôl cydlynnydd ePEP)
- dau awdurdod lleol a oedd yn bwriadu penodi VSH ond nad oeddent wedi gwneud hyn yn ymarferol - mewn un achos defnyddiwyd y cyllid i ôl-lenwi swyddi presennol a fyddai, gyda'i gilydd, yn cyflawni rôl VSH, gyda'r bwriad o benodi VSH yn y dyfodol. Yn yr achos arall, tynnodd yr awdurdod lleol yn ôl o'r peilot i bob pwrpas.

Her allweddol i'r gwerthusiad oedd diffyg data monitro cynllun peilot manwl a oedd yn cynnwys dadansoddiad o sut defnyddiwyd y cyllid, mater a nodwyd yn y [gwaith casglu tystiolaeth cychwynnol](#).

Mae'r mater hwn yn cael ei waethygu gan y ffaith bod y cyllid peilot, mewn llawer o achosion, wedi cael ei ddefnyddio i ehangu rolau a swyddogaethau presennol sy'n cael eu hariannu drwy ffynonellau eraill, neu ei fod wedi cael ei ategu gan gyllid arall, fel arfer Grant Datblygu Disgyblion ar gyfer Plant sy'n Derbyn Gofal (PDG-CLA), buddsoddiad o gyllideb graidd awdurdodau lleol, fel addysg neu wasanaethau plant, neu gyfuniad o'r ddau.

Rhwystrau a hwyluswyr ar gyfer dulliau awdurdodau lleol o gefnogi plant sy'n derbyn gofal

Sylwyd bod themâu cyffredin yn cyfrannu (fel hwyluswyr) at ganlyniadau cadarnhaol ar draws ardaloedd y cynllun peilot a'r ardaloedd nad oeddent yn rhan o'r cynllun peilot: yn dibynnu i raddau helaeth ar gyfathrebu a chydweithio effeithiol rhwng gwasanaethau; staff dibynadwy a phrofiadol; a rhannu gwybodaeth yn amserol. Mewn ardaloedd peilot, gellir barnu bod dulliau gweithredu'n effeithiol gan eu bod yn targedu gwendidau yn y ddarpariaeth ac yn ceisio cryfhau'r priodoleddau hyn.

Gwelwyd bod llawer o'r rhwystrau a fynegwyd gan rai nad oeddent yn rhan o'r cynllun peilot yn feysydd yr oedd y cyllid peilot wedi'i dargedu'n benodol i fynd i'r afael â nhw, fel gwella cyfathrebu rhwng timau a meithrin cyd-ddealltwriaeth ar draws tirweddau addysg a gwasanaethau cymdeithasol. Fodd bynnag, roedd rhwystrau systemig parhaus yn parhau ar draws awdurdodau peilot ac awdurdodau nad oeddent yn rhan o'r cynllun peilot, fel pwysau mewn gofal cymdeithasol ac anghysondebau o ran staffio gweithwyr cymdeithasol, yn ogystal â diffyg lleoliadau gofal maeth.

Effeithiau gweithredol Cynllun Peilot VSM

Roedd y prif effeithiau a gynhyrchwyd drwy ddyrannu cyllid ar gyfer rôl VSH yn cynnwys gwell integreiddio rhwng timau a gwasanaethau sy'n cefnogi plant sy'n derbyn gofal mewn awdurdodau lleol; mwy o awdurdod yn gysylltiedig â'r rôl arweiniol; cydweithio strategol cryfach gyda'r cynlluniau peilot a oedd wedi mabwysiadu dull tebyg; a darpariaeth fwy ataliol, gan liniaru'r heriau amrywiol a wynebier gan blant sy'n derbyn gofal.

Nododd rhanddeiliaid mewn awdurdodau lleol a benododd i swyddi gweithredol newydd ddull mwy cydgysylltiedig o gefnogi dysgwyr sy'n derbyn gofal yn eu hardaloedd. Mewn tri o'r achosion hyn, galluogwyd mwy o waith uniongyrchol gyda phlant sy'n derbyn gofal (drwy rolau fel mentoriaid, swyddogion mynediad, a swyddogion cynhwysiant). Roedd hyn hefyd yn caniatáu monitro ac olrhain presenoldeb yn well, a mesurau lliniaru i atal gwaharddiadau.

Ar gyfer cynlluniau peilot a fuddsoddodd mewn systemau data ac ePEPs, mae effaith tymor byr yn amlwg yn y newid tuag at ddull sy'n canolbwyntio ar y dysgwr o gofnodi cynnydd a datblygiad. Mae'r lefel uwch o ddata a gasglwyd wedi golygu y gall rhanddeiliaid arweiniol (er enghraifft y VSH neu reolwr y gwasanaeth) flaenoriaethu a chynllunio eu darpariaeth yn fwy effeithiol, gan dargedu meysydd penodol o angen a nodwyd.

Gyda'i gilydd, roedd yr effeithiau a adroddwyd gan randdeiliaid allweddol ar draws awdurdodau lleol y cynllun peilot yn cynnwys:

- gwell systemau casglu a monitro data
- gwell ymwybyddiaeth ac uwchsgilio staff
- gwell cydweithio a gweithio mewn partneriaeth
- darparu un pwynt mynediad ar gyfer gwybodaeth am blant sy'n derbyn gofal
- gwell ansawdd a phrydlondeb o ran cynhyrchu Cynlluniau Addysg Personol.

Effeithiau ar blant sy'n derbyn gofal mewn addysg

Mae dulliau'r cynllun peilot, eu hunain, wedi galluogi gwell dealltwriaeth o farn plant sy'n derbyn gofal mewn addysg drwy wella PEPs sy'n canolbwyntio ar y disgybl, a mwy o allu i gefnogi a chyfathrebu â dysgwyr.

Yr effeithiau o ganlyniad i'r cynllun peilot a welwyd ar blant sy'n derbyn gofal oedd presenoldeb cymorth cyson y gellir ymddiried ynddo (gan dimau VSM, ond sy'n arbennig o effeithiol lle'r oedd mwy o gapasiti'n caniatáu ar gyfer gwaith uniongyrchol); gwell eiriolaeth i blant sy'n derbyn gofal (eu hanghenion, eu hawliau);

a gwell gallu i liniaru problemau ymddygiad. Priodolir yr olaf i'r gefnogaeth emosiynol a chefnogaeth lles gyfannol a alluogir drwy VSM pwrpasol, sy'n mynd i'r afael â'r materion ehangach a allai fod yn effeithio ar gynnydd addysgol plant sy'n derbyn gofal.

Yn gysylltiedig â hyn mae effeithiau hirdymor disgwylidig presenoldeb gwell, llai o waharddiadau, a niferoedd cynyddol o blant sy'n derbyn gofal sy'n aros, neu'n cael eu hailintegreiddio, i addysg brif ffrwd.

3. Casgliadau ac Argymhellion

Casgliadau

Yn gyffredinol, roedd dulliau'r cynllun peilot yn cyd-fynd yn dda ag egwyddorion ac elfennau VSM, fel y nodir yn egwyddorion, telerau ac amodau Llywodraeth Cymru ar gyfer y cynllun peilot. Yn y dadansoddiad effaith, daethpwyd i'r casgliad bod elfennau wedi'u cyflawni ar lefel y rhaglen oherwydd y cyllid, ond roedd swm y cyllid a oedd ar gael yn aml yn annigonol i wneud cynnydd ar draws pob maes arfaethedig.

Fodd bynnag, canfu'r gwerthusiad hefyd fod dulliau nad oeddent yn rhan o'r cynllun peilot yn gweithio'n unol ag egwyddorion VSM. Er enghraifft, cymorth sy'n canolbwyntio ar yr unigolyn ar gyfer plant sydd â phrofiad o ofal a chydweithio o fewn awdurdodau lleol.

Nododd awdurdodau lleol peilot a rhai nad oeddent yn rhan o'r cynllun peilot rwystrau tebyg i gynnydd, a oedd yn cynnwys cyllid annigonol, ansicrwydd ynghylch cylchoedd cyllido, cyfathrebu aneffeithiol a rhannu data.

Rhagolygon i'r dyfodol ar gyfer VSM yng Nghymru

Ni sefydlwyd consensws rhwng awdurdodau lleol ynghylch a ddylid cyflwyno'r VSM yn genedlaethol. Fodd bynnag, roedd safbwyntiau cyffredin ynghylch pwysigrwydd **elfennau allweddol** y dull VSM.

Er y gallai arferion llwyddiannus ym mhob awdurdod lleol fod yn gysylltiedig ag egwyddorion VSM, ac efallai fod hyn hyd yn oed yn gliriach i awdurdodau lleol peilot, nid oedd yn bosibl penderfynu a ddylid cyflwyno'r VSM ai peidio. Ni ellid 'ynysu' effeithiau'r cynllun peilot VSM i gyllid y cynllun peilot, er mwyn dod i gasgliad ynghylch i ba raddau yr oedd y cyllid wedi arwain at ganlyniadau penodol. Y rheswm am hyn yw bod hyblygrwydd y cyllid grant yn golygu bod cymhwyso'r VSM yn amrywio ym mhob awdurdod lleol peilot ac roedd cyllid VSM yn gorgyffwrdd â ffynonellau cyllid eraill, yn ogystal â diffyg data monitro manwl o bob cynllun peilot.

Gwelwyd cefnogaeth unfrydol bron i gyflwyno VSM ar ryw ffurf ymysg rhanddeiliaid mewn awdurdodau lleol peilot. Rhoddodd rhanddeiliaid arweiniol (h.y. cydlynwyr

LACE a VSHs) amrywiaeth o esboniadau i gefnogi eu barn, ac roedd darparu adnodd pwrpasol ar gyfer hyrwyddo plant sy'n derbyn gofal mewn addysg gydag awdurdodau lleol yn ffactor canolog. Ar y cyd â hyn, pwysleisiodd rhanddeiliaid bwysigrwydd eglurder i weithwyr proffesiynol ynghylch pwy i gysylltu â nhw mewn perthynas â materion addysgol ar gyfer plant sy'n derbyn gofal - gan ddarparu pwynt cyswllt adnabyddadwy ac atebol.

Er gwaethaf y pwyslais ar gynnal ymreolaeth awdurdodau lleol wrth bennu strwythur eu cefnogaeth ac wrth apelio yn erbyn darpariaethau, gwelwyd cefnogaeth eang i rai elfennau allweddol o gefnogaeth i blant sy'n derbyn gofal mewn addysg. Roedd hyn yn cynnwys safoni Cynlluniau Addysg Personol rhwng awdurdodau lleol, er mwyn sicrhau safon gyson o ran ansawdd, tryloywder a chynhwysiant i ddysgwyr.

O ganlyniad, mae'r adran argymhellion yn canolbwyntio ar y newidiadau y gellid eu gwneud i wella canlyniadau addysgol i bob plentyn sydd â phrofiad o ofal, ni waeth a yw'r VSM yn cael ei gyflwyno ai peidio.

Argymhellion

Mae'r argymhellion wedi'u cynllunio i oresgyn gwendidau a nodwyd yn y cynllun peilot ac i gryfhau dull Llywodraeth Cymru o gefnogi canlyniadau addysgol plant sy'n derbyn gofal. Argymhellir, cyn belled ag y bo modd, bod y camau gweithredu a awgrymir yn cael eu cymhwyso i'r boblogaeth ehangach o'r holl blant sydd â phrofiad o ofal i leihau'r anghydraddoldebau addysgol a brofir gan blant sy'n derbyn gofal ar hyn o bryd, a'r rhai sydd wedi cael profiadau aflonyddgar tebyg yn eu haddysg ond nad ydynt bellach yn y system ofal.

Nod yr argymhellion yw ymgorffori prif nodweddion a phriodoleddau dulliau y mae rhanddeiliaid yn ystyried eu bod yn llwyddiannus. Mae'r rhain hefyd yn ystyried y mecanweithiau a allai fod yn ofynnol i hwyluso camau gweithredu a newidiadau. Rhennir y chwe phrif argymhelliad fel a ganlyn:

- 1. Dylunio fframwaith ar y cyd ar gyfer monitro a chasglu data, er mwyn hyrwyddo cysondeb ar draws dulliau gweithredu ac ysgogi safonau:**

Mae lle i gryfhau'r gwaith o fesur effaith yn y dyfodol. Roedd awdurdodau lleol yn cydnabod gwerth casglu data'n gyson i wella'r gallu i olrhain a'r ddarpariaeth i ddysgwyr. Dylid edrych ar ddull gweithredu dwy haen sy'n cynnwys fframwaith cenedlaethol cyffredin, gan annog hyblygrwydd i awdurdodau osod eu nodau a'u targedau lleol eu hunain yn unol ag anghenion y boblogaeth.

- 2. Adolygu cyllid PDG-CLA gan ystyried effaith cynllun peilot VSM:** Dylid diwygio'r trefniadau cyllido i sicrhau bod modd priodoli canlyniadau i bob elfen

(cyllid PDG-CLA a VSM yn y drefn honno), neu eu cyfuno i sicrhau bod cyllid ynghlwm wrth set gynhwysfawr o delerau.

Byddai hyn yn hanfodol er mwyn olrhain canlyniadau a briodolir i gyllid ar gyfer plant sy'n derbyn gofal yn fwy cywir, a byddai methu â gwneud hynny'n debygol o beryglu gwerthusiadau yn y dyfodol o ran pennu'r arferion mwyaf effeithiol.

3. **Defnyddio'r Grŵp Cyflawni Cenedlaethol ar gyfer addysgu plant sydd â phrofiad o ofal (NDG) i gefnogi deialog genedlaethol ar gyfer rhannu arferion gorau a sefydlu safonau cyffredin:** Gan weithredu fel fforwm cenedlaethol, byddai'r NDG mewn sefyllfa dda i hwyluso deialog agored gydag awdurdodau lleol am yr argymhellion hyn. Yn benodol, dylid cynnal trafodaethau ar safonau gofynnol a hawliau ar gyfer plant sy'n derbyn gofal er mwyn sefydlu nodau unedig a dealltwriaeth gyffredin rhwng awdurdodau lleol. Argymhellir bod sefydliad annibynnol yn arwain y broses hon i oresgyn canfyddiadau o ddylanwad neu ragfarn, ac i sicrhau bod canfyddiadau'n cael eu hasesu o safbwynt mwy 'niwtral'.
4. **Cynnwys cyllid penodol i ddysgwyr sydd wedi'u mabwysiadu a phlant a arferai fod mewn gofal:** Dylai unrhyw ffrwd gyllido a adolygir yn y dyfodol a chanllawiau cyfatebol ddarparu dyraniad cyllid ar gyfer dysgwyr a fabwysiadwyd a dysgwyr a arferai dderbyn gofal. Er mai bwriad y VSM a'r PDG CLA yw bod o fudd i bob plentyn sydd â phrofiad o ofal, nododd arweinwyr addysg plant sy'n derbyn gofal a rhanddeiliaid strategol y 'bwlch' yn y cymorth sydd ar gael yr ystyrir ei fod o ganlyniad i gyfrifiadau cyllido sy'n seiliedig ar nifer presennol y plant sy'n derbyn gofal.
5. **Ffurfioli set o hawliau ar gyfer plant sy'n derbyn gofal mewn addysg (ni waeth a roddir VSM cenedlaethol ar waith ai peidio)** O dan y system bresennol, mae anghysondeb y dulliau gweithredu a gyflwynir gan awdurdodau lleol yn peri risg o annhegwch pellach mewn addysg i blant sy'n derbyn gofal, a allent ddod ar draws lefelau amrywiol o gymorth yn dibynnu ar ble yn y wlad y maent wedi'u lleoli. Defnyddiwyd mewnwelediad rhanddeiliaid i awgrymu set o safonau gofynnol y dylid eu hymestyn i bob plentyn sy'n derbyn gofal mewn addysg yng Nghymru. Dylid hefyd archwilio manteision ymestyn yr hawliau hyn i'r garfan ehangach o blant sydd â phrofiad o ofal, nid dim ond y rhai sy'n derbyn gofal ar hyn o bryd.
6. **Cyflwyno rôl Pennaeth statudol i hyrwyddo hawliau plant sy'n derbyn gofal, ym mhob awdurdod lleol:** Dylai'r hawliau gael eu gorfodi a'u

hyrwyddo gan arweinydd awdurdod lleol statudol ar gyfer plant sy'n derbyn gofal, a phlant eraill sydd â phrofiad o ofal, mewn addysg. Mae tystiolaeth a rannwyd fel rhan o'r gwerthusiad hwn, yn ogystal â thystiolaeth eilaidd o bob rhan o'r DU [troednodyn ⁴] [troednodyn ⁵], wedi tynnu sylw at werth rôl uwch o ran sicrhau gwell darpariaeth i blant sy'n derbyn gofal mewn addysg.

Pwysleisiodd rhanddeiliaid fod yn rhaid i'r VSH (neu deitl arweinydd cyfatebol) fod â phrofiad amlwg (diweddar) fel pennaeth neu mewn rôl arwain uwch, yn ogystal â phrofiad o weithio gyda phlant agored i niwed. Mae manteision canfyddedig ac adroddedig rôl arweinydd yn cynnwys mwy o brofiad ac awdurdod, buddsoddi mewn meithrin perthnasoedd, a gwell atebolrwydd mewn perthynas ag olrhain, sefydlogrwydd a chynnydd plant sy'n derbyn gofal mewn addysg. Mae'n hanfodol bod y rôl arweiniol yn cael ei chefnogi gan dîm aml-asiantaeth integredig sy'n gallu pontio canlyniadau addysgol gyda chanlyniadau ehangach i blant sy'n derbyn gofal.

[4] Mae hyn yn cynnwys: Improving the Effectiveness of Virtual Schools (2023) Neil Harrison, Judy Sebba, Marc Wigley, Rachael Pryor a Fay Blyth

[5] Virtual Schools for Care Experienced Learners in Scotland: Reflections on an Emerging Concept in a New Context (2024) Leanne McIver, Michael Bettencourt

Gwerthusiad o gyllid cynllun peilot Model Ysgolion Rhithwir yng Nghymru

Awduron: Kerry KilBride, Jessica Mann, Geof Andrews, Lili Thomas, Cameron Shields (Miller Research), Heledd Bebb, Nia Bryer (OB3 Research)

Adroddiad Ymchwil Llawn: KilBride, K; Mann, J; Andrews, G; Thomas, L; Shields, C; Bebb, H; Bryer, N (2025). Gwerthusiad o gyllid cynllun peilot Model Ysgolion Rhithwir yng Nghymru. Caerdydd: Llywodraeth Cymru, adroddiad GSR rhif 129/2025

Ar gael yn: <https://www.llyw.cymru/gwerthusiad-o-gyllid-y-cynllun-peilot-model-ysgol-rhithwir>

Safbwyntiau'r ymchwilydd yw'r rhai a fynegir yn yr adroddiad hwn, ac nid rhai Llywodraeth Cymru o reidrwydd.

I gael rhagor o wybodaeth, cysylltwch â'r:

Cangen Ymchwil Ysgolion

Yr Is-adran Ymchwil Gymdeithasol a Gwybodaeth

Gwasanaethau Gwybodaeth a Dadansoddi

Llywodraeth Cymru

Parc Cathays

Caerdydd

CF10 3NQ

E-bost: YmchwilYsgolion@llyw.cymru

Mae'r ddogfen yma hefyd ar gael yn Saesneg.

This document is also available in English.

© Hawlfraint y Goron ISBN Digidol 978-1-80633-816-0